

الله أكبر
الحمد لله رب العالمين

معاونت پژوهش

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری مادیان شجویان و اعضای هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تحفظ می کنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج و دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمانها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (MA)

گرایش: جغرافیا - برنامه ریزی توریسم

عنوان:

مکانیابی مجتمع اکوتوریستی در تالاب بین‌المللی شادگان با استفاده از GIS

استاد راهنما:

دکتر فریده اسدیان

استاد مشاور:

دکتر شوکت مقیمی

پژوهشگر:

مونا پورحسین

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

پایان نامه پیش رو را تقدیم می‌کنم به دو برادر عزیزم برنا و امیر سینا که یاوران همیشگی من
در تمام مراحل این پایان نامه و زندگی بوده و هستند و همچنین پدر و مادر عزیزم که تمامی
داشته‌های زندگی ام را بدون محبت هایشان می‌باشم.

مشکر و قدردانی:

سپاس فراوان از اساتید ارجمند سرکار خانم دکتر فریده اسدیان و سرکار خانم دکتر شوکت مقیمی که در طول تکمیل این پایان نامه با تجارب و راهنمایی‌های ارزنده‌شان مرا یاری نمودند.

بامشکر از استاد عزیز سرکار خانم دکتر زهرا ارزجانی که زحمات و داورسی این پایان نامه را بر عهده داشتند.

سپاس بسیار از برادران بسیار عزیزم که همواره در تمامی مراحل این پایان نامه مشوق و تکیه‌گاهم بودند.

و در نهایت مشکر فراوان از تمامی عزیزانی که در فرایند انجام پژوهش مشارکت و همکاری کردند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب مونا پورحسین دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد نا پیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۵۱۰۵۹۰۰ در رشته جغرافیا و برنامه ریزی توریسم که در تاریخ ۹۰/۶/۲۱ از پایان نامه خود تحت عنوان : مکانیابی مجتمع اکوتوریستی در تالاب بین‌المللی شادگان با استفاده از GIS

- با کسب نمره ۱۸/۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :
- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .
 - ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .
 - ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .
 - ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۰/۶/۲۱

دانشجوی کارشناسی ارشد آقا/خانم مونا پورحسین از پایان نامه خود دفاع

نموده و با نمره ۱۸/۵ بحروف هجده و نیم و با درجه عالی مورد

تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	فصل اول
۴	۱-۱- بیان مسئله
۵	۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق.....
۶	۳-۱- اهداف تحقیق
۶	۱-۳-۱- هدف کلی.....
۶	۲-۳-۱- اهداف فرعی.....
۶	۴-۱- سؤالات تحقیق
۶	۵-۱- فرضیات تحقیق
۷	۶-۱- پیشینه تحقیق
۹	۷-۱- قلمرو تحقیق
۱۰	۸-۱- مراحل انجام کار و روش تحقیق
۱۱	۱-۸-۱- ابزارهای گردآوری اطلاعات.....
۱۱	۲-۸-۱- شیوه تجزیه و تحلیل یافته‌ها.....
۱۱	۹-۱- محدودیت‌های تحقیق
۱۲	فصل دوم
۱۳	۱-۲- تعاریف و مفاهیم مرتبط با موضوع تحقیق
۱۳	۱-۱-۲- تعریف و مفهوم توریسم.....
۱۵	۲-۱-۲- انواع توریسم.....
۱۷	۳-۱-۲- اکوتوریسم.....

- ۱۷..... ۱-۳-۱-۲- تعریف و مفهوم اکوتوریسم (گردشگری طبیعت).
- ۲۱..... ۲-۳-۱-۲- تاریخچه اکوتوریسم.
- ۲۲..... ۳-۳-۱-۲- حوزه‌بندی اکوتوریسم از نظر رشته‌های مختلف و شاخه‌های آن.
- ۲۳..... ۴-۳-۱-۲- آثار مثبت اکوتوریسم.
- ۲۳..... ۵-۳-۱-۲- آثار منفی اکوتوریسم.
- ۲۴..... ۶-۳-۱-۲- اکوتوریسم در ایران و جهان.
- ۲۵..... ۴-۱-۲- تالاب‌ها.
- ۲۵..... ۱-۴-۱-۲- تعریف تالاب.
- ۲۷..... ۲-۴-۱-۲- زمین‌شناسی تالاب.
- ۳۱..... ۳-۴-۱-۲- هیدروژئومورفولوژی تالاب‌ها.
- ۳۴..... ۴-۴-۱-۲- طبقه‌بندی تالاب‌ها.
- ۴۲..... ۵-۴-۱-۲- ارزش و اهمیت تالاب‌ها.
- ۵۳..... ۶-۴-۱-۲- عوامل تهدید و تخریب تالاب‌ها.
- ۵۵..... ۷-۴-۱-۲- قوانین مرتبط با تعیین حد بستر و حریم تالاب‌ها.
- ۵۹..... ۸-۴-۱-۲- تالاب‌های جهان.
- ۶۳..... ۹-۴-۱-۲- تالاب‌های ایران.
- ۶۵..... ۱۰-۴-۱-۲- تلاش‌های جهانی در حمایت از تالاب‌ها.
- ۶۷..... ۵-۱-۲- تعریف جریان زیست‌محیطی.
- ۶۷..... ۶-۱-۲- تعریف GIS.
- ۶۸..... ۷-۱-۲- تعریف مکانیابی.

۶۸	۲-۲- مدل‌ها، نظریات و مباحث تئوریک
۶۸	۱-۲-۲- توسعه پایدار.....
۶۹	۲-۲-۲- گردشگری پایدار.....
۷۳	فصل سوم
۷۴	۱-۳- ویژگی‌های جغرافیای طبیعی
۷۴	۱-۱-۳- موقعیت.....
۷۴	۲-۱-۳- ویژگی‌های زمین‌شناسی.....
۸۰	۳-۱-۳- ویژگی‌های توپوگرافی تالاب شادگان.....
۸۳	۴-۱-۳- ویژگی‌های اقلیمی تالاب شادگان.....
۹۵	۵-۱-۳- ویژگی خاک‌های تالاب شادگان.....
۹۵	۶-۱-۳- منابع تامین آب تالاب شادگان.....
۹۸	۷-۱-۳- پوشش گیاهی تالاب شادگان.....
۱۰۵	۸-۱-۳- حیات جانوری تالاب شادگان.....
۱۱۴	۹-۱-۳- ویژگی‌های ژئومرفولوژی تالاب شادگان.....
۱۱۵	۱۰-۱-۳- مخاطرات طبیعی (سیل، زلزله، رانش زمین و ...) تالاب شادگان.....
۱۱۹	۱۱-۱-۳- ویژگی‌های زیست‌محیطی تالاب شادگان.....
۱۲۰	۲-۳- جغرافیای انسانی شادگان
۱۲۰	۱-۲-۳- موقعیت.....
۱۲۸	۲-۲-۳- وجه تسمیه و پیشینه تاریخی شادگان.....
۱۳۱	۳-۲-۳- ویژگی‌های جمعیتی شادگان.....
۱۳۲	۴-۲-۳- ویژگی‌های فرهنگی و صنایع دستی شادگان.....

۱۳۷	۳-۲-۵- ویژگی های اقتصادی شادگان
۱۴۱	۳-۲-۶- ویژگی های کالبدی تالاب شادگان
۱۵۱		فصل چهارم
۱۵۲		۴-۱- مقدمه
۱۵۴		۴-۲- آزمون فرضیات
۱۵۵	۴-۲-۱- معرفی اجمالی جاذبه های گردشگری شهرستان شادگان
۱۵۵	۴-۲-۱-۱- جاذبه های گردشگری طبیعی شهرستان
۱۶۲	۴-۲-۱-۲- جاذبه های گردشگری تاریخی شهرستان
۱۶۳	۴-۲-۱-۳- جاذبه های گردشگری فرهنگی شهرستان
۱۶۵	۴-۲-۱-۴- جاذبه های گردشگری مذهبی شهرستان
۱۶۵	۴-۲-۲- قابلیت ها و تنگناها، فرصت ها و تهدیدهای منطقه نمونه
۱۶۵	۴-۲-۲-۱- قابلیت ها، امکانات و فرصت های منطقه نمونه
۱۷۰	۴-۲-۲-۲- تنگناها، مشکلات و تهدیدات منطقه نمونه
۱۷۸	۴-۲-۳- اقتصاد گردشگری منطقه
۱۸۱	۴-۲-۴- مکانیابی مجتمع اکوتوریستی
۱۹۸		۴-۳- مطالعه موردی مجتمع اکوتوریستی مایاکوبا (Mayakoba)، ۲۰۰۸
۲۰۲		۵-۱- جمع بندی
۲۰۴		۵-۲- پیشنهادات
۲۰۸	منابع و ماخذ:

فهرست جداول

۳۲	(جدول ۱-۲) طبقه‌بندی هیدروژئومورفیک تالاب‌ها
۳۴	(جدول ۲-۲) شاخص‌های مهم هیدرولوژیک تالاب
۴۰	(جدول ۳-۲) انواع تالاب با توجه به تعریف کنوانسیون رامسر
۴۴	(جدول ۴-۲-الف) ارزش‌ها و کارکردهای مهم تالاب‌ها
۴۵	(جدول ۴-۲-ب) ارزش‌ها و کارکردهای تالاب‌ها
۴۵	(جدول ۵-۲) مهمترین عملکرد تالاب‌ها
۵۵	(جدول ۶-۲) عوامل تخریب تالاب‌ها
۵۷	(جدول ۷-۲) قوانین وضع شده پیرامون نحوه استفاده از منابع آب تالاب‌ها و دریاچه‌ها
۸۳	(جدول ۱-۳) مشخصات بارش ایستگاه شادگان
۸۴	(جدول ۲-۳) میزان بارش فصلی و سهم هر فصل از بارش شالانه
۸۵	(جدول ۳-۳) بارش ماهیانه ایستگاه شادگان (میلیمتر و درصد)
۸۶	(جدول ۴-۳) مقادیر دمای ایستگاه شادگان (سیلسیوس)
۸۷	(جدول ۵-۳) تعداد روز با دمای ۲۱ و ۳۰ درجه سانتیگراد و یخبندان
۸۹	(جدول ۶-۳) متوسط رطوبت نسبی ایستگاه شادگان به درصد
۹۰	(جدول ۷-۳) تعداد روز توام با بارش در ایستگاه شادگان
۹۱	(جدول ۸-۳) تعداد روز توام با گرد و غبار در آبادان
۹۲	(جدول ۹-۳) تعداد روزهای توام با رعدوبرق در ایستگاه آبادان
۹۳	(جدول ۱۰-۳) ساعات آفتابی در آبادان
۹۴	(جدول ۱۱-۳) میزان تبخیر و تعرق پتانسیل به روش ایوانف در ایستگاه شادگان
۱۲۰	(جدول ۱۲-۳) مساحت مناطق حفاظت شده تالاب شادگان
۱۳۱	(جدول ۱۳-۳) ترکیب جمعیتی شهرستان شادگان در سرشماری سال ۱۳۸۵

فهرست نمودارها

- ۲۰ نمودار (۱-۲) اکوتوریسم به عنوان ایده‌ای برای توسعه پایدار
- ۳۶ نمودار (۲-۲) طرح شماتیکی از طبقه‌بندی تالاب‌ها از نظر دوگان Dugan, ۱۹۹۰
- ۸۴ نمودار (۱-۳) بارش فصلی و درصد آن
- ۸۵ نمودار (۲-۳) بارش ماهیانه ایستگاه شادگان (میلیمتر)
- ۸۶ نمودار (۳-۳) مقادیر متوسط دمایی ایستگاه شادگان
- ۸۸ نمودار (۴-۳) روزهای با دمای ۲۱، ۳۰ درجه و روزهای یخبندان
- ۸۹ نمودار (۵-۳) درصد رطوبت نسبی ایستگاه شادگان
- ۹۰ نمودار (۶-۳) تعداد روز توام با بارش در ایستگاه شادگان
- ۹۱ نمودار (۷-۳) تعداد روز توام با گرد و غبار در ایستگاه آبادان
- ۹۲ نمودار (۸-۳) تعداد روز توام با رعدوبرق در آبادان
- ۹۳ نمودار (۹-۳) ساعات آفتابی در آبادان

فهرست اشکال

- ۳۰ (شکل ۱-۲) نمایی از طبقه‌بندی انواع تالاب‌ها براساس شکل عوارض
- ۳۵ (شکل ۲-۲) نمایی از پانتانال، بزرگترین تالاب جهان، در کشور برزیل
- ۴۸ (شکل ۳-۲) نمایی از کروکودیل‌های تالاب پانتانال در برزیل
- ۴۸ (شکل ۴-۲) نمایی از تنوع گونه‌های گیاهی در تالاب‌ها
- ۵۱ (شکل ۵-۲) نمایی از تنوع گونه‌های زیستی در تالاب‌ها
- ۶۰ (شکل ۶-۲) نمایی از تصویر ماهواره‌ای تالاب پانتانال در کشور برزیل
- ۶۱ (شکل ۷-۲) نمایی از تصویر ماهواره‌ای تالاب پانتانال در کشور برزیل
- ۹۹ (شکل ۱-۳) پوشش گیاهی تالاب شادگان
- ۱۰۲ (شکل ۲-۳) گیاه علف‌شور
- ۱۰۲ (شکل ۳-۳) گیاه خارشتر
- ۱۰۳ (شکل ۴-۳) گیاه اسفناج وحشی
- ۱۰۳ (شکل ۵-۳) گیاه آلاله آبی
- ۱۰۷ (شکل ۶-۳) ماهی کفشک
- ۱۰۷ (شکل ۷-۳) ماهی کیپور معمولی
- ۱۰۸ (شکل ۸-۳) ماهی صبور
- ۱۰۸ (شکل ۹-۳) ماهی شورت
- ۱۰۸ (شکل ۱۰-۳) ماهی شانک باله‌زرد
- ۱۰۹ (شکل ۱۱-۳) قورباغه بوفوریدس
- ۱۱۰ (شکل ۱۲-۳) قورباغه راناردلی بوندا
- ۱۱۱ (شکل ۱۳-۳) پرندگان مهاجر
- ۱۱۱ (شکل ۱۴-۳) گونه‌ای از پرندگان تالاب
- ۱۱۲ (شکل ۱۵-۳) نمایی از پرندگان تالاب شادگان

- ۱۳۳ (شکل ۳-۱۶) پوشش مردان عرب در شادگان
- ۱۳۴ (شکل ۳-۱۷) پوشش زنان عرب در شادگان
- ۱۳۴ (شکل ۳-۱۸) زن شادگانی مشغول فعالیت و کار روزانه
- ۱۳۶ (شکل ۳-۱۹) حصیربافی در منطقه شادگان
- ۱۳۷ (شکل ۳-۲۰) توربافی در شادگان
- ۱۳۷ (شکل ۳-۲۱) فعالیت نخلداری در شادگان
- ۱۳۸ (شکل ۳-۲۲) خرماي موجود در شهرستان شادگان
- ۱۳۸ (شکل ۳-۲۳) ماهیگیری در شادگان
- ۱۳۹ (شکل ۳-۲۴) ماهیگیری در شادگان
- ۱۴۵ (شکل ۳-۲۵) محور اهواز- دارخوین- شهر شادگان- خوردورق- سرپند- بندرماهشهر
- ۱۵۲ (شکل ۴-۱) تصویر ماهواره‌ای منطقه حفاظت شده تالاب شادگان
- ۱۵۳ (شکل ۴-۲) غروب زیبای تالاب شادگان
- ۱۵۵ (شکل ۴-۳) چشم‌اندازی از زیبایی مسیر شادگان
- ۱۵۶ (شکل ۴-۴) غروب آفتاب تالاب شادگان
- ۱۵۶ (شکل ۴-۵) نمایی از تالاب شادگان
- ۱۵۷ (شکل ۴-۶) نمای دیگر این تالاب
- ۱۵۷ (شکل ۴-۷) خانه درختی پرندگان
- ۱۵۸ (شکل ۴-۸) پارک ساحلی بندر امام، جنوب شرق تالاب شادگان
- ۱۵۸ (شکل ۴-۹) پارک شهدای گمنام شادگان
- ۱۵۹ (شکل ۴-۱۰) نهر روستای رگبه
- ۱۶۰ (شکل ۴-۱۱) آبشار در روستایی به همین نام
- ۱۶۰ (شکل ۴-۱۲) قایق، وسیله عبوری اهالی برخی از روستاهای شهرستان شادگان
- ۱۶۱ (شکل ۴-۱۳) نخلستان‌های اطراف آبراهه

- ۱۶۱ (شکل ۴-۱۴) دریاچه نمک بندر ابو خضیر شادگان
- ۱۶۲ (شکل ۴-۱۵) رودخانه کارون
- ۱۶۹ (شکل ۴-۱۶) تصویر ماهواره‌ای رودخانه مارون
- ۱۷۱ (شکل ۴-۱۷) مجتمع پتروشیمی ماهشهر
- ۱۷۲ (شکل ۴-۱۸) مجتمع پتروشیمی بندر امام
- ۱۷۲ (شکل ۴-۱۹) مجتمع پتروشیمی مارون
- ۱۷۳ (شکل ۴-۲۰): مجتمع پتروشیمی تندگویان
- ۱۸۸ (شکل ۴-۲۱) کاربری‌های مسکنونی نزدیک تالاب
- ۱۸۸ (شکل ۴-۲۲) کاربری‌های مسکنونی نزدیک تالاب
- ۱۹۹ (شکل ۴-۲۳) کاربری‌های مسکنونی نزدیک تالاب

فهرست نقشه‌ها

- ۶۵ (نقشه ۱-۲) پراکندگی تالاب‌های ایران
- ۷۷ (نقشه ۱-۳) زمین‌شناسی استان خوزستان
- ۸۱ (نقشه ۲-۳) ویژگی‌های ارتفاعی خوزستان
- ۸۲ (نقشه ۳-۳) توپوگرافی خوزستان
- ۹۶ (نقشه ۴-۳) شبکه آب شادگان
- ۱۰۰ (نقشه ۵-۳) انواع پوشش گیاهی تالاب شادگان
- ۱۱۷ (نقشه ۶-۳) گسل‌های منطقه
- ۱۱۸ (نقشه ۷-۳) پهنه‌بندی خطر لرزه‌های ایران
- ۱۲۱ (نقشه ۸-۳) موقعیت استان خوزستان در ایران و موقعیت تالاب شادگان در این استان
- ۱۲۳ (نقشه ۹-۳) تقسیمات استان خوزستان به تفکیک شهرستان (۱۳۸۵)
- ۱۲۴ (نقشه ۱۰-۳) موقعیت تالاب شادگان در شهرستان‌های استان خوزستان
- ۱۲۵ (نقشه ۱۱-۳) شهرستان شادگان به تفکیک دهستان
- ۱۲۶ (نقشه ۱۲-۳) تمرکز روستاها در شادگان
- ۱۲۷ (نقشه ۱۳-۳) تصویر ماهواره‌ای منطقه حفاظت شده تالاب شادگان
- ۱۴۰ (نقشه ۱۴-۳) کاربری اراضی شادگان
- ۱۵۰ (نقشه ۱۵-۳) راه‌های دسترسی تالاب شادگان
- ۱۸۲ (نقشه ۱-۴) حریم قانونی رودهای اصلی شادگان
- ۱۸۳ (نقشه ۲-۴) حریم قانونی رودهای فرعی شادگان
- ۱۸۴ (نقشه ۳-۴) حریم قانونی آبراهه‌های شادگان
- ۱۸۵ (نقشه ۴-۴) حریم قانونی تالاب شادگان
- ۱۸۶ (نقشه ۵-۴) کاربری اراضی، حرایم آبراهه‌ها و تالاب
- ۱۸۷ (نقشه ۶-۴) موقعیت شبکه راه‌ها نسبت به حرایم آبراهه‌ها

- ۱۸۹ (نقشه ۷-۴) تعداد جمعیت بیکار روستاها
- ۱۹۰ (نقشه ۸-۴) تعداد جمعیت شاغل روستاها
- ۱۹۱ (نقشه ۹-۴) نقشه زاویه شیب شهرستان شادگان
- ۱۹۳ (نقشه ۱۰-۴) مکان‌های پیشنهادی مناسب مجتمع‌های اکوتوریستی
- ۱۹۴ (نقشه ۱۱-۴) مجتمع‌های اکوتوریستی و کاربری اراضی
- ۱۹۵ (نقشه ۱۲-۴) مکانیابی موقعیت مجتمع‌های اکوتوریستی پیشنهادی نسبت به روستا
- ۱۹۶ (نقشه ۱۳-۴) مکانیابی جهت ایجاد مجتمع اکوتوریستی با در نظر گرفتن شبکه راه‌ها
- (نقشه ۱۴-۴) مکانیابی جهت ایجاد مجتمع اکوتوریستی با در نظر گرفتن موقعیت مجتمع‌های اکوتوریستی پیشنهادی نسبت به کاربری‌ها
- ۱۹۷

مقدمه

ویژگی بارز جهان پیشرفته، که امروزه بشر در آن زندگی می‌کند، علاوه بر تغییرات سریع اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، تغییرات بوم‌شناسی و دگرگونی محیط زیست آن است. بعضی از این تغییرات تأمین‌کننده سعادت بشری می‌باشند و بعضی دیگر بسیار خطرناک بوده و تأثیرات سوء بر کیفیت زندگی بشر دارند. جمعیت جهان در اواخر قرن بیستم ۶ میلیارد نفر بوده و در اواخر قرن بیست و یک و اوایل قرن بیست و دو به ۱۰ تا ۱۲ میلیارد نفر خواهد رسید، چنین رشد فزاینده‌ای باعث افزایش مصرف بیش از حد توان تولید منابع طبیعی خواهد شد (افخمی، ۱۳۸۱، ص ۵۸۶).

نزدیک ۶٪ از سطح کره زمین را تالاب‌ها دربرمی‌گیرند و همواره سفره‌خانه مهمان‌نوازی برای انسان بوده‌اند. تالاب‌ها با قابلیت زادآوری، نقش مهمی در بقای گونه‌های بیشماری از گیاهان و جانوران وابسته به خود ایفا کرده و ذخیره‌گاه مهمی برای انبوه پرندگان، خزندگان، دوزیستان، ماهیان و بی‌مهرگان بوده‌اند (خواجه‌پور و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۲). همچنین با توجه به اهمیت آنها در کارکردهای مختلف هیدرولیکی، اکولوژیکی، اقتصادی، اجتماعی و گردشگری، به عنوان یک ثروت ملی قلمداد می‌شوند. امروزه ۶۰ درصد جمعیت جهان در مناطق ساحلی و حواشی تالاب‌ها زندگی می‌کنند و این امر تأثیر انسانها را بر محیط‌های تالابی افزایش می‌دهد و سبب افزایش فشار بر میزان استفاده از منابع تالابی می‌شود، از سوی دیگر سطح آب دریاها تا ۲۰۱۰ بین ۰/۵ تا ۱/۵ متر افزایش خواهد یافت و این افزایش تا ۲۰۳۰ بین ۱۷ تا ۲۶ سانتی‌متر پیش‌بینی شده است (سیما، ۱۳۸۵، ص ۸).

بنابراین در نواحی ساحلی و مناطق پست، تالاب‌ها با افزایش سطح آب دریاها غرقابی می‌شوند و جریانهای سیلابی افزایش خواهد یافت. از سوی دیگر رشد اقتصادی و کیفیت زندگی متحول گشته و جهان صنعتی شده، ماشین، هواپیما و رایانه پا به عرصه زندگی انسانها نهاده و سرعت تخریب محیط‌های آبی و خشکی را افزایش داده است. شکار و صید بی‌رویه رو به گسترش نهاده، خشکاندن و تبدیل اکوسیستم تالابی و تغییر کاربری آنها افزایش یافته و هر روز شاهد نابودی بیشتر تالاب‌ها هستیم و هر روز گونه‌های گیاهی و جانوری بیشتری منقرض می‌شوند. این امر در تالاب‌ها به وضوح به چشم می‌خورد و مقایسه کیفیت آب و محیط زیست تالاب‌ها در اوایل قرن ۲۱ کاملاً پیدا است که تنوع و تراکم گونه‌های جانوری کاسته شده و تعداد زیادی گونه غیربومی به آنها وارد شده و گونه‌های بومی از بین رفته است. این امر نشان می‌دهد که بایستی در شروع قرن ۲۱ به اهمیت و عوامل تخریب و تهدید اکوسیستم تالابی توجه

بیشتری شود و برای مدیریت علمی آنها برنامه‌ریزی درستی انجام شود. متأسفانه علیرغم پیشرفتهای مهم صورت گرفته در دهه‌های اخیر، هنوز هم تالاب‌ها در بین اکوسیستم‌های مختلف جهان عمدتاً به علت خشکی فزاینده، تبدیل، تغییر و استحصال بیش از حد منابع آنها، جزء اکوسیستم‌هایی هستند که با بیشترین تهدیدها مواجه‌اند (سیما، ۱۳۸۵، ص ۸).

از دیدگاه اکوسیستمی تالاب شادگان دارای ویژگی‌های بارزی می‌باشد که برخاسته از وجود سه نوع آب شیرین، آب لب‌شور و آب شور است، که موجب پیدایش پوشش گیاهی و جانوری ویژه‌ای شده است که در کنار موقعیت استقرار حساس و بی‌مانند، آن را میان تالاب‌های جهان جایگاه ویژه بخشیده است. تالاب شادگان به عنوان یک اثر بارز طبیعی در حال نابودی، با مراکز توسعه نیافته و محروم کناری آن به رغم وجود مراکز صنعتی پیشرفته در حوزه نفوذ، نیازمند ایجاد فعالیت توسعه‌ای درآمدزا و اشتغال‌زا است، که ضمن ایجاد ارزش افزوده برای نواحی پیرامونی، نیازهای گردشگری منطقه‌ای و بین‌المللی را پاسخگو باشد و ضمانت حفظ بقای تالاب را در سرلوحه خود داشته باشد. با توجه به موارد ذکر شده و پی بردن به اهمیت تالاب شادگان، در این تحقیق به بررسی تأثیر آن در گردشگری کشور و مکانیابی مجتمع اکوتوریستی در این اکوسیستم طبیعی می‌پردازیم.